

9. Bartlett G. Systemic thinking: a simple thinking technique for gaining systemic focus / G. Bartlett // Proceedings of the International Conference on Thinking "Breakthroughs 2001". – (www.probsolv.com).
10. Кулішов С.К. Навчання креативному клінічному мисленню, як похідному множинних проявів інтелекту / С.К. Кулішов, О.М. Яковенко ; за ред.: С.К. Кулішов. – Полтава, e-edition: ReseachGate, 2017. – 92 с.
11. Kulishov S. GeoGebra system using for creative adoption of diagnosis, therapeutic decisions in internal medicine, cardiology / S. Kulishov, O. Iakovenko // Presentation of Eleventh International Conference "New Information Technologies in Education for All" (ITEA-2016), 16 December 2016 Kyiv, Ukraine.
12. Гриб'юк О.О. Моделювання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій в контексті навчання математики / О.О. Гриб'юк, В.Л. Юнчик // Моделювання в навчальному процесі : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (23-27 лютого 2015 р.) / укладач Н.А. Головіна. – Луцьк : Вежа-Друк, 2015. – С.154-157.
13. Рашевська Н. Формування математичних компетентностей студентів технічних університетів на основі дослідницького підходу / Н. Рашевська // Гуманітарний вісник Державного вищого навчального закладу "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди". Педагогіка. Психологія. Філософія. – 2013. – Вип. 28(1). – С. 254-259.
14. Гриб'юк О.О. Когнітивна теорія комп'ютерно орієнтованої системи навчання природничо-математичних дисциплін та взаємозв'язки вербальної і візуальної компонент / О.О. Гриб'юк // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». - Додаток 1 до Вип.36, т. IV (64): Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – К. : Гнозис, 2015. – С. 158-175.
15. Grybyuk O.O. Mathematical modelling as a means and method of problem solving in teaching subjects of branches of mathematics, biology and chemistry / O.O. Grybyuk // Proceedings of the First International conference on Eurasian scientific development. «East West» Association for Advanced Studies and Higher Education GmbH. Vienna. 2014. – P. 46-53.
16. Гриб'юк О.О. Система динамічної математики GeoGebra як засіб активізації дослідницької діяльності учнів / О.О. Гриб'юк, В.Л. Юнчик // Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи : зб. наук. пр. – К.-Л., 2015. – Вип. 4, ч.1. – С. 163-167.
17. Гриб'юк О.О. Математичне моделювання при навчанні дисциплін математичного та хіміко-біологічного циклів: навчально-методичний посібник для учителів / О.О. Гриб'юк. – Рівне : РДГУ, 2010. – 207 с.
18. Юнчик В.Л. Модель змішаного навчання математики з використанням системи GeoGebra / В.Л. Юнчик // Гуманітарний відділ ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». - Додаток 1 до Вип. 36, т. IV (64): Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – К. : Гнозис, 2015. – С. 559-568.
19. Kulishov S.K. Fractal and antifractal analysis of triggers and resonators in electrical instability in the patients with coronary heart disease and sinus node dysfunction / S.K. Kulishov, K.Ye. Vakulenko, O.M. Iakovenko // Supplement to Official Journal of the World Heart Federation "Global Heart" (World Congress of Cardiology Scientific Sessions, 2014, Incorporating the Annual Scientific Meeting of the Cardiac Society of Australia and New Zealand), 2014, March, Vol. 9, Issue 1S, e 169 (PT 022).

КОНТРОЛЬ РІВНЯ ЗНАТЬ ЛІКАРІВ-КУРСАНТІВ НА ЦИКЛІ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ З ФАХУ «ОРТОДОНТІЯ»

Курєдова В.Д., Виженко Є.Є., Галич Л.Б., Довженко А.В., Трофименко К.Л.

Навчально-науковий інститут післядипломної освіти ВДНЗ України
«Українська медична стоматологічна академія»

Проаналізовано різні методи контролю рівня знань, які розкривають сутність підготовки майбутніх лікарів-ортодонтів у системі післядипломної освіти; окреслено широкий спектр можливостей щодо професійного становлення і вдосконалення лікарів, висвітлено послідовність етапів професійної спеціалізації.

The present article analyzes different methods of controlling the level of academic performance, which reveals the essence of future orthodontists' training in the system of postgraduate education. A wide range of opportunities regarding the professional development and improvement of doctors is outlined, and the sequence of stages of professional specialization is highlighted.

Ключові слова: післядипломна освіта, спеціалізація, лікар-курсант, контроль знань.

Ефективність професійної підготовки майбутніх фахівців медичного профілю полягає в єдності процесу навчання і виховання, забезпеченні тісного взаємозв'язку теорії та практики.

Тому найактуальнішою проблемою сучасної медичної освіти стали формування і розвиток клінічного мислення в майбутніх лікарів, у ортодонтів-стоматологів зокрема. Оптимальному вирішенню цього питання сприяє відповідна побудова навчального процесу [3].

Лікарі-курсанти, які звертаються на кафедру післядипломної освіти лікарів-ортодонтів ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія» для отримання нової для себе спеціальності «Ортодонтія», вже мають певний багаж знань із суміжних стоматологічних дисциплін.

Основними завданнями профільного навчання на циклі спеціалізації є створення умов для поглиблення рівня практичної підготовки лікарів, оволодіння певним рівнем професійних умінь, практичних навичок, обов'язків і компетенцій у межах певної лікарської спеціальності, необхідних для самостійної лікарської діяльності за певним фахом [1].

На сучасному етапі розвитку стоматології у світі ВООЗ визначила, що ортодонтія – найперспективніша стоматологічна дисципліна, яка охоплює широкий спектр стоматологічних хвороб, пов'язаних із лікуванням та профілактикою порушень розвитку зубів і щелепно-лицевої ділянки чи прикусу [2]. Зазвичай, лікування патологій прикусу може тривати роками. Тому майбутній лікар-ортодонт, отримуючи нову спеціальність, мусить максимально вивчити етапність лікування таких пацієнтів. З цією метою тривалість навчання на циклі спеціалізації з фаху «Ортодонтія» складає 10 місяців, що є найдовшим періодом навчання з усіх стоматологічних дисциплін і пов'язане зі ступенем оволодіння та діапазоном практичних навичок, які можуть бути повноцінними тільки з надійною підтримкою теоретичної бази знань.

Тому й оцінка рівня знань у сучасній системі навчання складається з двох ступенів контролю: теоретичних

знань і практичних навичок. Для контролю засвоєння теоретичних знань найшвишим й об'єктивним залишається тестово-еталонний метод. На початку навчання всі лікарі-курсанти складають базовий тестовий контроль, який показує рівень володіння знань із суміжних дисциплін та безпосередньо з ортодонтії.

Процес навчання згідно з календарним планом розподілений на певну кількість практичних занять із вивчення певної тематики, всього 22 цикли. Кожна тема, крім теоретичних питань, закінчується розглядом клінічних випадків або безпосередньо прийомом хворих. Клінічний розбір тематичного пацієнта починається з питань фізики, хімії, анатомії, фізіології та функцій щелепно-лицевої ділянки людини, строків і послідовності прорізування тимчасових та постійних зубів, особливості та відповідності віковому розвитку, згадування методів діагностики і поступово наближається до конкретної патології прикусу даного пацієнта. Під час розгляду конкретної клінічної ситуації використовується весь спектр допоміжних методів дослідження, які використовуються в ортодонтії: робота з контрольними-діагностичними моделями, вивчення й аналіз ортопантомограм, комп'ютерних томограм, розшифрування ТРГ-знімків. Викладач одержує можливість прослідкувати за правильністю всіх розумових операцій і на практиці довести ефективність застосування алгоритмів.

Опанування практичних навичок і контроль викладачем – ці два процеси відбуваються паралельно. Контроль за руками лікаря-курсанта і постійна корекція й обговорення його дій викладачем супроводжують кожен етап самостійних маніпуляцій [4].

Під час курації хворих особлива увага приділяється веденню звітної документації (належне оформлення амбулаторної карти ортодонтичного пацієнта, заповнення листка щоденного прийому та підсумкової щомісячної документації). Заповнення звітної документації потребує від майбутнього лікаря високого рівня грамотності, вміння оперувати стоматологічною термінологією та володіння необхідною для цього інформативною базою.

За підсумками кожного циклу всі лікарі-курсанти також складають підсумковий тестовий контроль.

Відбір навчального матеріалу регламентує робоча програма. Кістяком лекцій і практичних занять стає базовий, відфільтрований часом та поновлений матеріал підручників, навчальних посібників, який відображає сучасний теоретичний рівень пізнання конкретної теми. Та коли йде мова про певну патологію, то без навчальної історії хвороби ніяк не обійтись.

Тому одним із важливих заходів, спрямованих на засвоєння лікарями-курсантами предмета «Ортодонтія», є захист навчальної історії хвороби, яку розробила і втілила в життя наша кафедра. Завдяки ретельно продуманій формі історії хвороби засвоєні на заняттях знання перетворюються в уміння. Розділи історії хвороби, що стоять у певній послідовності, дають можливість лікарям-курсантам циклу «Спеціалізація» методично засвоювати розділи науки «Ортодонтія», поетапно досягати того чи іншого позитивного результату лікування певної зубощелепної аномалії чи деформації. Завдяки систематизованим розділам навчальної історії хвороби лікарі-курсанти можуть певний час самостійно засвоювати знання і навички обраної ними нової стоматологічної спеціальності, а також організувати самостійний пошук шляхів розв'язання поставленого завдання, в процесі якого лікарі-курсанти і здобувають новий досвід.

Лікар-ортодонт, аби знати, як діє ортодонтична пластинка на пацієнта, наскільки важко до неї звикнути, має вміння самотужки виготовити її на власні зуби і вміння надівати-знімати. Тому кожен курсант для опанування практичних навичок на кожен захист історії хвороби мусить самостійно виготовити ортодонтичний апарат.

Отже, навчальна історія хвороби є провідною ниточкою до виховання культури навчання, бажання засвоїти нові знання, жадоби до розвитку науки, високого професіоналізму відповідно до рівня профілізації. Однією зі складових частин «моделі» фахівця є його клінічне мислення. Клінічна спрямованість була і залишається керівним початком практичної та наукової діяльності лікарів-ортодонтів. Розвиток клінічного мислення базується на достатньому обсязі одержуваних знань і умінь. Ці вміння нерозривно пов'язані з обсягом практичного досвіду, від якого значною мірою залежить ступінь професійної майстерності лікаря-ортодонта. За цим і стоїть навчальна історія хвороби, яка стає підсумком загальної теми з певної патології.

Ще одним методом контролю рівня знань є проведення семінарських занять. Тому перед захистом історії хвороби кожен лікар-курсант готує мультимедійну презентацію з конкретного запитання з певної нозологічної одиниці. Після кожної доповіді відбувається узагальнення всіх питань, що дає можливість розуміння повної картини етіології, патогенезу, профілактики і лікування патології прикусу.

Остаточним методом контролю засвоєних знань лікарів-курсантів на кафедрі післядипломної освіти лікарів-ортодонтів є іспит, який охоплює оцінювання рівня теоретичних знань і практичних навичок, запропонованих навчальним планом із фаху «Ортодонтія» та програмою Міністерства охорони здоров'я. Це ознайомлення з метою та завданнями ортодонтії, морфо-функціональні ознаки зубощелепно-лицевої системи людини в періоди тимчасового, змінного і постійного прикусу, основні та допоміжні методи діагностики, основні класифікації, профілактична і лікувальна ортодонтична апаратура, методи ортодонтичного лікування в різні вікові періоди, види патологічних прикусів.

Необхідно підкреслити, що різноманітність методів оцінки рівня знань майбутніх лікарів підвищує мотивацію до вивчення професії, ефективність засвоєння запропонованого матеріалу, що сприяє росту професійної майстерності.

Список використаних джерел

1. Методи об'єктивного контролю знань на післядипломному етапі навчання лікарів, їх проблеми та переваги / В.М. Ждан, І.М. Скрипник, Є.О. Воробйов, Г.М. Давиденко // Проблеми інтеграції української медичної освіти у світовий освітній простір: матеріали Всеукраїнської навчально-наукової конф. – Тернопіль, 2009. – С. 265-267.
2. Підвищення рівня підготовки лікарів-стоматологів із питань ортодонтії / В.Д. Куроєдова, Н.В. Голоко, К.Л. Куроєдова [та ін.] // Удосконалення якості підготовки лікарів у сучасних умовах: матеріали науково-практичної конф. з міжнародною участю. – Полтава, 2016. – С. 118-119.
3. Лисенко О.Є. Післядипломна освіта лікарів: характеристика базових понять / О.Є. Лисенко // Неперервна професійна освіта. – 2016. – №3-4. – С. 23–28.
4. Сисоєва С.О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчальний посібник / С.О. Сисоєва. – К. : ВД «Екмо», 2011. – 324 с.